

Rok
1922

BIBLIOTEKA BROSZUR INFORMACYJNYCH
O HARCERSTWIE.

Nr.
4

KAZIMIERZ SWIRTUN-RYMKIEWICZ
I MARJAN WIERZBIAŃSKI

≡ Z. H. P. ≡

(ZWIĄZEK HARCERSTWA POLSKIEGO)

BROSZURA INFORMACYJNA

1922

KRAKÓW <><> WILNO <><> WARSZAWA

NAKŁADEM BIURA PROPAGANDY HARCERSTWA
I KOMIT. „TYGODNIA HARCERSKIEGO” w KRAKOWIE

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH
i KOMISJACH DOSTAW. SKŁAD GŁÓWNY KRAKÓW, JABŁONOW-
SKICH 19, BIURO PROPAGANDY HARCERSTWA

Związek Harcerstwa Polskiego.

Po osiągnięciu przez nasz naród niezależnego bytu i wywalczeniu Niepodległości, harcerstwo z pod trzech byłych zaborów zapragnęło zjednoczyć się w jednolitą i duchem i ciałem organizację. Po szeregu wspólnych zjazdów, narad i konferencji, połączyły się organizacje harcerskie w jeden Związek Harcerstwa Polskiego z główną siedzibą w Warszawie, jako stolicy i centrum kraju.

Akt ten zjednoczenia posiada ogromną wagę, bo stał się podstawą obecnie istniejącej organizacji i przyczynił się ogromnie do szybkiego rozwoju Związku.

Po utworzeniu wspólnej komendy, która mieściła się już w Warszawie, jednym z najważniejszych dążeń kierowników Związku, było ustalenie form organizacyjnych, a głównie zalegalizowanie Harcerstwa jako organizacji. Poprzednio „mieliśmy „ruch“, a nie mieliśmy organizacji, mieliśmy — ducha bez ciała“ — jak powiada jeden z wybitniejszych uczestników pracy harcerskiej — dh. Stanisław Sedlaczek^{*)}. Tem ciałem stał się teraz statut, który ostatecznie zatwierdzony został przez Minist. Spr. Wewnętrznych w dniu 2 sierpnia 1920 roku.

Statut Związku będzie główną podstawą, na której się oprzemy przy pisaniu niniejszej informacyjnej broszurki. Zadaniem naszym jest teraz przedstawić społeczeństwu polskiemu to, co stanowi podstawę Związku i ująć ją w formie zrozumiałą i przystępną.

Zadaniem Związku Harcerstwa Polskiego jest „współdziałanie z rodziną i szkołą w wychowaniu młodzieży w kierunku urabiania charakterów, rozwijania działalności fizycznej, pielegnowania uczuć narodowych, kształcenia umysłów i za-

^{*)} N. Z. H. P. Gł. Kw. „Harcerstwo“ cz. I. str. 7.

prawiania do życia społecznego“. A łącznie z powyższem — „dążenie do utrzymania wśród swych członków i rozpowszechnienia harcerskiego typu życia i służby obywatelskiej“. To cele Związku, wymienione w Statucie Z. H. P. Omawiać ich, ani rozwijać nie będziemy, uczyniliśmy to już w poprzednich broszurkach (czytaj: Biblioteka broszur informacyjnych o Harcerstwie — Nr 1. K. Swirtun-Rymkiewicz „Co może zrobić dla Harcerstwa społeczeństwo?“, Nr 2. K. Swirtun-Rymkiewicz i M. Wierzbiański „Co niesie z sobą Harcerstwo?“ i Nr 3. K. Swirtun i M. Wierzbiański „Rozwój idei harcerskiej w Polsce“, Kraków 1922 r. Nakład Biura Propag. Harc. i Komit. „Tygodnia Harc.“ w Krakowie). Natomiast pragniemy podać tu najważniejsze szczegóły z ustawy Harcerstwa.

Do osiągnięcia swego celu Zw. Harc. zmierza przez zakładanie na terenie całej Rzeczypospolitej i w innych krajach, gdzie są środowiska młodzieży polskiej: 1) drużyn harcerskich, 2) Kół przyjaciół Harcerstwa i 3) Kół starszych Harcerzy. Dalej organizuje Z. H. P. w drużynach i Kółach — gry, zabawy, ćwiczenia gimnastyczne i polowe, wycieczki i kolonje letnie, obozy i kursy, gawędy, wykłady, pogadanki, zebrania towarzyskie, przedstawienia, wystawy, — zakłada kasy oszczędnościowe, kooperatywy, biblioteki, warsztaty, — wydaje pisma i książki.

Członkowie Z. H. P. dzielą się na 1) czynnych — t. j. instruktorów harcerskich, 2) współdziałających (t. j. Kola Przyjaciół Harcerstwa), 3) Starszych harcerzy (Kola St. H. grupują się przeważnie z pośród akademików-harcerzy, którym praca uniwersytecka nie pozwala brać udziału w służbie czynnej, a którzy nie chcą tracić z organizacją kontaktu) i 4) młodzież harcerską.

INSTRUKTORZY.

Prace kierownicze Związku spoczywają przeważnie na barkach członków czynnych — instruktorów harcerskich, (zwykle zwanych Starszyzną Z. H. P.). Z chwila, kiedy harcerz osiągnie 18 lat — wykaże, że należyce pojął ideę harcerską i wcieli ją w życie — może otrzymać stopień przodownika Z. H. P., a później wyższe. Obowiązkiem Starszyzny harcerskiej jest brać czynny udział w pracy wychowawczej drużyn, bądź to przez bezpośrednie ich prowadzenie, bądź przez pracę w komendach Chorągwi, hufców i t. d. Starszyzna harcer-

ska*) stanowić powinna zwarte przyjacielskie grono pracowników na polu wychowania harcerskiego, dążące do ideału określonego przez Prawo Harcerskie, dające przykład zgodnej współpracy, głębokiego poczucia odpowiedzialności, sumiennego i sprzystego wykonywania obowiązków, oraz pracy nad sobą. W następnym punkcie Regulaminu Z. H. P., mówiącym o stosunku instruktora do władz harcerskich, jest silnie podkreślona bezpartyjność harcerstwa. Potrzeba tego rozumie się sama przez się: wychowywać mamy ludzi dla Polski, a nie dla partji.

Harcerze — członkowie czynni Związku po ukończeniu 18 lat, o ile odbędą pomyślnie próbę instruktorską***) i złożą oświadczenie instruktorskie, mogą być mianowani przez władzę Związku przodownikami (przodownicami). Po dalszej, co najmniej półrocznej służbie, a w każdym razie już po osiągnięciu pełnoletności (21 lat), może przodownik zostać właściwym instruktorem-podharc mistrzem, który ma prawo udziału i decydującego głosu w Zjazdach Walnych Z. H. P. Dalszy stopień harcmistrza może uzyskać podharc mistrz(-yni) w razie owocnej dalszej pracy. Obecnie w Polsce tego stopnia nie posiada jeszcze nikt. Członków czynnych obowiązuje Prawo Harcerskie na równi z młodzieżą i członk. Kół St. Harc. Instruktorzy mogą być mianowani tylko przez Naczelnictwo Związku na wniosek Zarządu tego Oddziału, na terenie któ-

*) Ogólny regulamin wewnętrzny Z. H. P. punkt 2 A.

**) Przy „próbie” wymagania są następujące: posiadanie technicznych harcerskich wiadomości, ratownictwo, terenoznawstwo, sygnalizacja i t. d. (zakres II. stopnia wywiadowy), wykazanie się co najmniej półroczną pracą w drużynie w charakterze drużynowego lub przyboczego, wykazanie się znajomością ogólnych zasad pedagogiki, w szczególności podstaw harcerstwa, jako systemu wychowawczego, wykazanie znajomości ogólnych dziejów skautingu i harcerstwa, ofier innych podręczników i pism Z. H. P., zastawy Związku i regulaminu w zakresie drużyny i Oddziału (Chorągwi) i regulaminu w zakresie młodzieży, znajomość 25 pieśni narodowych i harcerskich, umiejętność poprowadzenia gimnastyki szwedzkiej, umiejętność poprowadzenia 20 gier harc. i ruchowych, prowadzenie musztry plutonu, prowadzenie drużyny na większych zbiórkach i przeglądach, umiejętność obchodzenia się z bronią, zasady samoobrony, posiadanie wiadomości z krajoznawstwa, umiejętności prowadzenie i organizowanie wycieczek, opracowanie planu kolonji stałej lub obozu w drzewnym dwutygodniowego, co najmniej dla zastępy — z uwzględnieniem zasad higieny osobistej, mieszkania, obozu, wycieczki; znajomość administracji i księzkowości drużyny (według Ogól. Regul. Wewn. Z. H. P. punkt 15 A.).

rego pracują. Każdy instruktor ma należeć do jednej z jednostek organizacyjnych harcerskich jak to: drużyna, Komenda Hufca, Komenda Chorągwi, Główna Kwatera Z. H. P., Naczelnictwo. Pracownik, który w pewnym okresie nie może pełnić swej służby z jakichbyś powodów, może uzyskać urlop, lub przeniesienie do grona St. Harc., czy Kół Przyjaciół.

Urlopy mogą otrzymywać*) instruktorzy:

- 1) do 3 miesięcy u władzy bezpośrednio,
- 2) do 6 i dłużej — w Komendzie danej Chorągwi,
- 3) dłuższe (wyjątkowe) w Naczelnictwie Z. H. P.

Oświadczenie instruktorskie przy mianowaniu Starszyny Z. H. P. składane jest na piśmie i brzmi następująco:

„Stwierdzam, że do grona Starszyny Związku Harcerstwa Polskiego wstępuję z całą świadomością praw i obowiązków, jakie przyjmuję w pełni poczucia odpowiedzialności za swą pracę. Pracować będę w myśl karności harcerskiej i zawsze przedewszystkiem dobrze powierzonej sobie młodzieży mając na względzie.

Gdziekolwiek się znajdę, możliwie największą część swego czasu i sił oddam do rozporządzenia Z. H. P. i nie porzucę pracy, zanim się nie wywiążę z obowiązków, wynikających z mego organizacyjnego stanowiska”.

(Miejscowość i data).

Podpis.

CZŁONKOWIE WSPÓŁDZIAŁAJĄCY.

„Członkiem współdziałającym Związku może zostać każda pełnoletnia osoba narodowości polskiej, współdziałająca w pracy harcerskiej, przyjęta przez Zarząd któregoś z Kół Przyjaciół Harcerstwa, lub Zarząd Oddziału Z. H. P.***)”.

Zadaniem członków współdziałających Związkowi, jest otoczenie ruchu harcerskiego opieką moralną i materialną, oraz udzielanie mu wszelkiej pomocy w pracy.

Członkowie współdziałający mogą należeć do jednego z Kół Przyjaciół, lub nieść współpracę organizacji w drużynach, Komendach hufców, Chorągwi, Zarządach Oddziałów, Głównej Kwaterze, jako kierownicy gospodarki finansowej i administracji majątku, lub przez podejmowanie się fachowego kierownictwa niektórych działów pracy (np. nauka sprawności harcerskiej), czy wreszcie zostając opiekunami odpo-

*) Ogólny Regul. Wewn. Z. H. P.

**) Statut Z. H. P.

współdziałalnymi za drużyny, które nie mają na czele pełnoletniego instruktora.

Członkowie współdziałający, o ile nie zalegają z wkładkami dłużej nad 3 miesiące, biorą udział w zjazdach Oddziału i Zjeździe Walnym Z. H. P. za pośrednictwem swoich delegatów w ilości 1 na 50 członków Koła. Członkowie opłacają rocznie składki określone przez Zarządy Oddziałów Z. H. P.

STARSI HARCERZE.

Starszymi Harcerzami zostają wychowawcy drużyn, którzy nie mogą brać chwilowo bezpośredniego udziału w pracy czynnej. Celem organizacji St. Harcerzy, jest dążenie do zachowania i utrwalenia typu harcerskiego wśród młodzieży starszej. Kola Starszego Harcerstwa mają stworzyć ośrodek życia towarzyskiego na poziomie i o typie harcerskim, oraz mają zapewnić swoim członkom teren do pracy społecznej i naukowej.

Poszczególne Kola uchwalają swoje Regulamina, które po zatwierdzeniu ich przez Naczelnictwo Z. H. P. obowiązują już wszystkich członków Koła. Na czele Kół St. Harcerzy stoją Zarządy Koła. Pierwszy nowopowstały Zarząd musi być zatwierdzony przez Naczelnictwo Z. H. P. lub Zarząd odnośnego Oddziału Z. H. P. Starsi harcerze biorą udział w Zjazdach Walnych i Zjazdach Oddziału za pośrednictwem swych delegatów w ilości 1 na 50 członków Koła. Kolo St. Harcerzy utrzymuje swe własne lokale towarzyskie i czytelnie, urządza zebrania towarzyskie, naukowe, organizuje ćwiczenia sportowe i gimnastyczne, wycieczki, organizuje pracę społeczną swych członków, bursy, domy akademickie, stypendja i t. d.

Działalność każdego Koła jest w zupełności zależna od inicjatywy, ruchliwości i energii jego członków.

MŁODZIEŻ HARCERSKA.

Harcerze i Harcerki są przyjmowani do drużyn Związku za pozwoleniem rodziców lub opiekunów, korzystając ze wszyst-

*) Szczegółowiej omawiałem stosunek i udział społeczeństwa w pracy Z. H. P. w broszurze p. t. „Kola Przyjaciół Harcerskich”. Kraków 1922. Nakład Biura Prop. Harc. i Komit. „Tyg. Harc.” w Krakowie.

kich urządzeń Z. H. P. — nie mają jednak ani czynnego, ani biernego prawa wyborczego. Młodzież szkolna oprócz zezwolenia rodziców, musi mieć także zezwolenie władz szkolnych na wstąpienie do drużyny. Przy przyjmowaniu harcerzy i następnie co pewien przeciąg czasu młodzież podlega badaniom lekarskim, w celu stwierdzenia stanu zdrowia.

IDEOLOGJA ZWIĄZKU.

Ideologia Z. H. P. znajduje wyraz w przyrzeczeniu i Prawie Harcerskiem, które podaję niżej. Silnie jest jednak podkreślona **dobrowolność**, z jaką młodzi członkowie mają do Związku wstępować*).

PRYZRZECZENIE HARCERSKIE.

„Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Ojczyźnie; mieć chętną pomoc bliźnim i być posłusznym prawu harcerskiemu“.

PRAWO HARCERSKIE.

1. **Na słowo harcerza polegać, jak na Zawiszy.**
Harcerz ceni swą godność i jest prawdomówny; kłamca nie wart być harcerzem.
Harcerz nie odróżnia słowa zwyczajnego, które nie obowiązuje, od słowa honoru, którego się nie łamie.
2. **Harcerz służy wiernie Ojczyźnie i dla niej spełnia sumiennie swe obowiązki.**
Gdziekolwiek harcerz się znajduje, stara się zrozumieć, czego Ojczyzna od niego wymaga i to wykonywa.
Harcerz pamięta, że Ojczyzna przedewszystkiem, a własna osoba później.
3. **Harcerz jest pożyteczny i niesie pomoc bliźnim.**
Harcerz szuka sposobności, by codziennie wyświadczyć komuś choćby drobną przysługę; niesie pomoc bliźniemu, nawet z największym nakładem sił i poświęcenia, bez względu na swoją wygodę lub korzyść.
4. **Harcerz w każdym widzi bliźniego, a za brata uważa każdego innego harcerza.**

Gdy harcerz spotka innego harcerza, choćby niezna-

*) „Mam szczerą wolę“ — patrz przyrzeczenie harcerskie.

jomego, postępuje z nim jak z przyjacielem i służy mu radą oraz pomocą.

Harcerz nigdy z góry na innego towarzysza nie spogląda dlatego, że ten jest uboższy, albo do innej warstwy społecznej należy, ani też nie da się opanować zawiści względem zamożniejszych, czy szczęśliwszych.

5. **Harcerz postępuje po rycersku.**

Harcerz jest grzeczny dla wszystkich, a szczególniej uprzejmy dla kobiet; otacza opieką dzieci, zawsze chętnie wspiera starców, słabych i ułomnych, a dzielnie i śmiało broni pokrzywdzonych i nie przyjmuje za to żadnej nagrody.

6. **Harcerz miłuje przyrodę i stara się ją poznać.**

Harcerz chroni zwierzęta przed dręczeniem i sam im nigdy krzywdy nie czyni. Nie zabija więc bez potrzeby nawet owadów; nie niszczy drzew i innych roślin, wogóle — szanuje przyrodę.

7. **Harcerz jest karny i posłuszny rodzicom oraz wszystkim swoim przełożonym.**

Postać harcerza wyrabia karność w życiu narodowym. Przy rodzicach i przełożonych harcerz stoi w dobrej i złej doli; nawet mówić o nich źle w swojej obecności nie pozwala.

8. **Harcerz jest zawsze pogodny.**

Harcerz nie zniechęca się, nie zraża; nie zna, co to dąsy, a szczególniej obce mu są wybuchy prostackta w chwilach niepowodzenia. Nie kłnie i nie przezywa; wtedy zmusza się raczej do milczenia, uśmiecha się lub pogwizduje.

9. **Harcerz jest oszczędny i ofiarny.**

Oszczędny nie przez sknierstwo, lecz przez przeczorność, by nie być ciężarem dla innych, a pomagać potrzebującym; ofiarny — „na oddzianie i nakarmienie Matki Ojczyzny”.

Gry hazardowe i wogóle trwonienie czasu i majątku uważa za grzech narodowy.

10. **Harcerz jest czysty w myśli, mowie i uczynkach; nie pali tytoniu, nie pija napojów alkoholowych.**

Harcerz brzydzi się wszelkim brudem; unika złego towarzystwa i nie pozwala w swojej obecności nie tylko czynić, ale nawet mówić i dowcipkować nieprzyzwoicie.

Harcerz stroni od truciń, szkodzących ciału i duszy.

chce zachować zdrowie i siły dla siebie i dla dobra ogółu, pragnie dawać dobry przykład i innym, a przez to przyczynić się do zmniejszenia spustoszeń, jakie złe nałogi sprawiają pośród szerokich warstw narodu.

Dla utrzymania poczucia obowiązków harcerskich noszą harcerze jednostajny ubiór, złożony z krótkich spodenek, sportowej koszulki i kapełusza wzrowanego na amerykańskich „sombbrero”, na ramieniu noszą oznaki użytkowych prób sprawności (np. pożarnictwa, szewstwa, introligatorstwa, ratownictwa i t. d.

WŁADZE Z. H. P.

Najwyższą władzą Związku jest Zjazd Walny, zwolowany raz na rok. W Zjeździe biorą udział: 1) członkowie czynni; 2) delegaci Kół Przyjac. Harc.; 3) delegaci Kół ZHP, 4) wszyscy członkowie Nacz. Rady, naczelnicy i wszyscy przewodniczący Oddziałów^{*)}. Zjazd Walny wybiera Naczelną Radę i komisję rewizyjną, przyjmuje ich sprawozdania, ustala budżet Związku. W skład Naczelnej Rady Harcerskiej wchodzi 24 członków, wybieranych na trzy lata z całej Polski, z których co roku jedna trzecia ustępuje. Zadaniem N. R. H. jest utrzymanie ciągłości kierunku wychowawczego Z. H. P., przeciwdziałanie separatyzmowi prowincjonalnym, ale i uwzględnianie potrzeb i warunków pracy poszczególnych Oddziałów. Rada uchwała regulaminy i przepisy obowiązujące całość Związku. Dla sprawowania stałego kierownictwa pracą Związku, na czas jednego roku Naczelna Rada wybiera Naczelnictwo Z. H. P. złożone z 9 osób. Przy Naczelnictwie do pomocy w pracy urzędują Główne kwatery — męska i żeńska. Naczelnik i Naczelniczka G. K. są kierownikami pracy wychowawczej drużyn całego Związku. Do załatwiania spraw St. Harc. i Kół przyjaciół istnieją przy Nacz. specjalne referaty. W celu zrzeszenia drużyn, Kół Przyj. i St. Harc. z pewnego obszaru Polski (ciążącemu zwykle ku jakiemuś większemu miastu) utworzone są na terenie Rzeczypospolitej Oddziały Z. H. P. Zarząd Oddziału uzgadnia pracę drużyn i Kół, oraz reprezentuje Harcerstwo danej miejscowości. Bezpośrednie kierownictwo drużyn sprawują Komendy chorągwi męskiej i żeńskiej. Drużynę prowadzi

*) z urzędu.

drużynowy (drużynowa), którzy powinni być członkami czynnymi Związku (instrukt. Z. H. P.)

Dla lepszego zobrazowania władz Harc. podaje niżej schemat org. Związku.

GK = Główna Kwatera; M, m = męska; Ż, ż = żeńska; St. Harc. = Starsze Harcerstwo; KP = Koło Przyjaciół, KCh = Komenda Chorągwi; K. St. H. = Koło St. Harcerzy.

FUNDUSZE.

Fundusze Związku powstają 1) ze składek członków; 2) z zasiłków społecznych i rządowych; 3) z przedsięwzięć i wydawnictw; 4) z dochodów i majątków Z. H. P. 5) z ofiar, darowizn, zapisów.

Prawnymi założycielami Z. H. P. byli: Dh.: Ks. Jan Mauersberger, Marja Wocalewska, Piotr Olewiński, Stanisław Sedlaczek, Jan Grabowski, Tadeusz Strumiłło, Karol Woyzbun, Joanna Herse, Jadwiga Falkowska*).

Na czele ruchu Harcerskiego stoją obecnie:

Naczelnik Państwa marszałek Józef Piłsudski, jako Protektor Związku.

Dh gen. Józef Haller, jako przewodniczący Z. H. P., Naczelnej Rady i Naczelnictwa.

Dhna Marja Wocalewska — Naczelniczka Gł. Kw. Ż.

Dh Henryk Glass — Naczelnik Gł. Kw. M.

Adres Naczelnictwa i Głównych Kwater: Warszawa, Al. Ujazdow. 37, m. 12.

*) Podpisani pod Statutem Z. H. P.

